

31. Mikola Sándor Országos Tehetségkutató Fizikaverseny
I. forduló
2012. február 14. (kedd), 14-17 óra
Gimnázium 9. évfolyam

Figyelem! A feladatok megoldása során adatok elektronikus továbbítására alkalmas eszközök (pl. mobiltelefon) kivételével minden segédeszköz (írásos segédanyagok, könyvek, füzetek, táblázatok és számológép) használható. A feladatok azonos pontértékűek. A nehézségi gyorsulás értékét, ha a feladat szövegéből más nem következik, 10 m/s^2 nagyságúnak vehetjük!

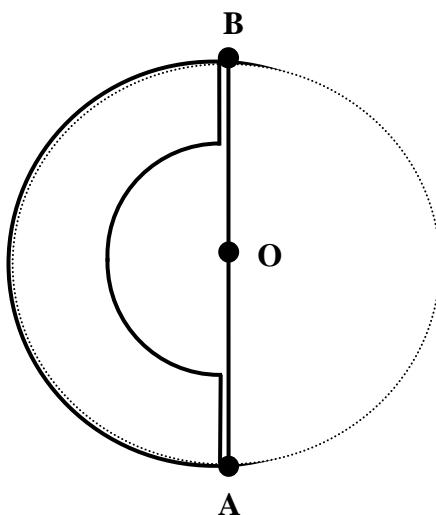
1. Szabadon elejtett test mozgásának kezdetén egy bizonyos hosszúságú utat $t_1 = 2 \text{ s}$ idő alatt tesz meg. A mozgásának végén, a talajba ütközés előtt, az ugyanilyen hosszúságú utat $t_2 = t_1/2 = 1 \text{ s}$ alatt teszi meg.

- a) Milyen magasból esett a test?
- b) Mekkora sebességgel csapódott a talajba?

Kotek László, Pécs

2. Három okos kis vakond akar fél méterrel a talaj felszíne alatt vízszintesen az **A** pontból a **B** pontba jutni, a két pont távolsága 2 méter. A vakondok jól ismerik a talaj szilárdsági tulajdonságait, tudják azt, hogy ezen a területen a talaj az **O** pont körül körszimmetrikusan, a kör középpontjához közeledve keményedik. Ha egy vakond állandó alagútfúrási teljesítménnyel halad egyenesen az **A** és a **B** pont között, akkor a kör szélén 3 másodperc alatt 1 cm-rel jut előbbre, majd a sebessége az idő függvényében egyenletesen a harmadára csökken, miközben eléri a kör **O** középpontját, végül a kör túlsó oldalán ugyanilyen ütemben felgyorsul. Mindhárom kis vakond egyszerre elindul az **A** pontból, mindhármuknak ugyanakkora és állandó az ásási teljesítménye. Az (1) jelű vakond egyenesen mozog **A**-ból **B**-be. A (2) jelű vakond közvetlenül az első mellett kezdi fúrni a saját alagútját, majd elege lesz a keményedő talajból, és 0,5 méteres sugárral megtesz egy félkört, végül saját alagutat fúrva egyenes vonalban jut el a **B** pontba. A (3) jelű vakond végig a legpuhább talajban, 1 m sugarú félkörön jut el **A**-ból **B**-be.

A közös indulástól számítva mennyi idő múlva jutnak el a vakondok a célpontjukba?

Honyek Gyula, Budapest

3. Egy 17 m magasan lévő lövőhelyről vízszintesen célzunk. Tőlünk 75 m távolságra egy magas fal, a fal előtt, attól 6 m-re, a talajszinttől 80 cm magasságban pedig egy kisméretű céltábla van.

a) Mekkora sebességgel kell lőnünk, hogy a rugalmas lövedék a falról visszapattanva eltalálja a táblát?

b) Legalább milyen magas a fal?

A közegellenállástól tekintsünk el.

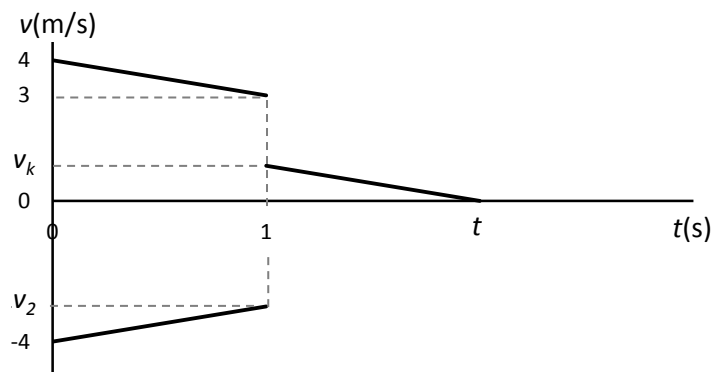
Kirsch Éva, Debrecen

4. Vízszintes, súrlódásos felületen két pontszerű test közös egyenesen egymással szemben mozog, és teljesen rugalmatlanul ütköznek. A testek pillanatnyi sebességét az ábra mutatja. A pozitív sebességű test tömege a másik test tömegének kétszerese, a csúszási súrlódási együttható mindkét testre azonos, az ütközés pillanatszerű.

a) Mekkora a testek gyorsulása (előjel-helyesen) és mekkora a testek sebessége az ütközés előtti pillanatban?

b) Mekkora a kialakult közös sebesség, és mikor állnak meg a testek?

c) Mekkora utat tesznek meg a testek külön-külön a $t = 0$ pillanattól kezdve a megállásukig?

Koncz Károly, Pécs

5. Egy 45° hajlásszögű, súrlódásmentes lejtő tetejéről és aljáról egyszerre indítunk egy-egy kisméretű testet a lejtőn csúsztatva egymás felé egyaránt 10 m/s kezdősebességgel. A testek találkozásánál az egyik test sebessége kétszer akkora, mint a másiké. Milyen magas a lejtő?

Dudics Pál, Debrecen

31. Mikola Sándor Országos Tehetségkutató Fizikaverseny
I. forduló
2012. február 14. (kedd), 14-17 óra
Gimnázium 10. évfolyam

Figyelem! A feladatok megoldása során adatok elektronikus továbbítására alkalmas eszközök (pl. mobiltelefon) kivételével minden segédeszköz (írásos segéd-anyagok, könyvek, füzetek, táblázatok és számológép) használható. A feladatok azonos pontértékűek. A nehézségi gyorsulás értékét, ha a feladat szövegéből más nem következik, 10 m/s^2 nagyságúnak vehetjük!

1. Egy kisméretű, vízszintesen elhajított test 2 s múlva a talajba csapódik. Az indítás és a becsapódás helye egymástól 28,28 m távolságra van.
- Milyen magasról indítottuk a testet?
  - Mekkora volt a test kezdősebessége?
  - Mekkora volt a test mozgása során a legnagyobb és a legkisebb sebességének az aránya?

Mező Tamás, Szeged

2. Az öreg Don Corleone aggodalmasan vizslatja 4 kg tömegű puskáját, mely a 16 grammos lövedéket 800 m/s sebességgel képes kilőni. Azon tűnődik, hogy a fegyver túlzottan erősen rúg hátra, amin talán úgy lehetne segíteni, ha a puska csövének a felét, amit fél kilogrammosra becsül, a régi szokás szerint lefűrészelné.

Hozzávetőlegesen mekkora sebességgel lökődik hátra elsütéskor a fegyver

- a cső felének lefűrészelése előtt?
- a lefűrészelés után?

Tételezzük fel, hogy a puskacsőben a felrobbanó puskapor állandó nyomással repíti ki a lövedéket.

Honyek Gyula, Budapest

3. Vízrel és egy hosszú, 1 cm belső átmérőjű műanyag csővel kívánjuk elvégezni a Torricelli kísérletet. A vízzel teleszívott, függőleges helyzetű műanyag cső teteje egy felülről zárt, ugyanakkora belső átmérőjű üvegcsőben végződik, hogy leolvasható legyen a vízszint magassága. Alul, a műanyag cső vizes edényben lévő vége nyitott. A csövek együttes magassága 11 m az edényben lévő víz felszínétől számítva.

- Milyen magasan áll a víz a csőben a kísérlet kezdetén, amikor a víz feletti térrészben még elhanyagolható a vízgőz mennyisége (tehát jó közelítéssel vákuumnak tekinthető)?
- Milyen magasan lesz a csőben a víz hosszabb idő után (amikor a víz feletti térrészbe párolgó vízmolekulák már telített vízgőzt alkotnak)?
- A cső kiemelkedő részében maradó vízben hányszor több vízmolekula lesz, mint a gőztérben?

A műanyag cső fala elég merev ahhoz, hogy a külső nyomás ne tudja összenyomni. A kísérlet előtt a vizet kiforraltuk, hogy ne legyen benne oldott gáz. A külső nyomás 101 kPa, a hőmérséklet 25°C , a víz sűrűsége 997 kg/m^3 . A telített vízgőz nyomása ezen a hőmérsékleten 3170 Pa. Ebben a feladatban számoljunk $g = 9,81 \text{ m/s}^2$ értékkel.

Kirsch Éva, Debrecen

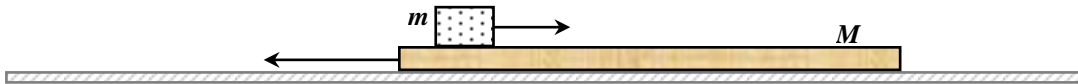
4. Egy fecskendő nyomásmérőhöz csatlakoztatunk. Amikor a dugattyú a 20 cm^3 -es jelnél van, a műszer 100 kPa nyomást mutat. Az elzárt levegő hőmérséklete megegyezik a környezetével, 27°C . Amikor a dugattyút a 12 cm^3 -es jelzésig toljuk, a nyomásmérő 200 kPa -t mutat.

- Mennyi lesz az elzárt levegő hőmérséklete közvetlenül az összenyomás után?
- Az elzárt gáz térfogatát ezután nem változtatjuk. Hosszabb idő eltelte után mekkora lesz a nyomása?
- Mennyi hőt ad le eközben az elzárt levegő?

Simon Péter, Pécs

5. Vízszintes talajon balra mozog egy $M = 4 \text{ kg}$ tömegű, hosszú deszka, melyen vele ellentétes irányba, vagyis jobbra mozog egy $m = 1 \text{ kg}$ tömegű, kisméretű hasáb. Kezdetben a hasáb sebessége $+2 \text{ m/s}$, míg a deszka sebessége -3 m/s . (A jobbra mutató irányt tekintjük pozitívnak.) A deszka és a hasáb, illetve a deszka és a talaj közötti súrlódási együttható ugyanakkora, értéke $\mu = 0,2$.

- Melyik test áll meg hamarabb, a deszka vagy a hasáb?
- Legalább milyen hosszú a deszka, ha a mozgás közben a hasáb nem esik le róla?
- Mennyi hő fejlődik a deszka és a talaj között?
- Mennyi hő fejlődik a deszka és a hasáb között?

Wiedemann László, Budapest

31. Mikola Sándor Országos Tehetségkutató Fizikaverseny
I. forduló
2012. február 14. (kedd), 14-17 óra
Szakközépiskola 9. évfolyam

Figyelem! A feladatok megoldása során adatok elektronikus továbbítására alkalmas eszközök (pl. mobiltelefon) kivételével minden segédeszköz (írásos segéd-anyagok, könyvek, füzetek, táblázatok és számológép) használható. A feladatok azonos pontértékűek. A nehézségi gyorsulás értékét, ha a feladat szövegéből más nem következik, 10 m/s^2 nagyságúnak vehetjük!

1. Egy 2 km/h sebességű folyón uszályt vontatnak a vízhez képest 3 km/h sebességgel. Az uszályon sétáló egyik matróz sebessége 1 km/h a földhöz viszonyítva. Mekkora lehet a matróz vállán ülő papagáj uszályhoz viszonyított sebessége, ha a feladatban szereplő valamennyi sebességvektor párhuzamos egymással?

Láng Róbert, Balatonfüred

2. Az egyenletesen lassuló jármű sebessége 150 méter megtétele után csökken a negyedére. Még mennyi utat tesz meg ezután a megállásig?

Simon Péter, Pécs

3. Egy traktor egyenes, vízszintes pályán egyenletesen halad. A hátsó kerék átmérője 160 cm , az első kerék átmérője 80 cm , és a kerekek tisztán gördülnek. A nagyobb kerék legfelső pontjának sebessége 72 km/h .

a) Mekkora a vontató sebessége?

b) Mekkora az egyes kerekek fordulatszámja?

c) Mekkora szöveget zárnak be a hátsó kerék azon pontjainak sebesség vektorai, amelyek a hátsó kerék tengelyével azonos magasságban vannak, és mekkora e sebességek nagysága?

Koncz Károly, Pécs

4. Labdarúgó-mérkőzésen büntető rúgás következik. Az álló labda elrúgása utáni pillanatban a labda kezdősebessége $v_0 = 108 \text{ km/h}$. Hány m/s sebességgel csapódott a büntetőt elvégző játékos lába a labdának, ha az ütközés rövid időtartama alatt a láb sebességét állandónak vehetjük, továbbá a láb és a labda ütközése tökéletesen rugalmasnak tekinthető?

Kotek László, Pécs

5. Egy tehergépkocsi 5 m hosszú rakfelületének közepén egy kisméretű láda nyugszik. A $64,8 \text{ km/h}$ sebességű gépkocsi hirtelen fékezéssel 40 m hosszú úton megáll. A láda és a kocsi rakfelülete közötti súrlódási tényező $\mu = \mu_0 = 0,4$. Minden mozgás megszűnése után hol lesz a láda a rakfelületen?

Dudics Pál, Debrecen

31. Mikola Sándor Országos Tehetségkutató Fizikaverseny
I. forduló
2012. február 14. (kedd), 14-17 óra
Szakközépiskola 10. évfolyam

Figyelem! A feladatok megoldása során adatok elektronikus továbbítására alkalmas eszközök (pl. mobiltelefon) kivételével minden segédeszköz (írásos segéd-anyagok, könyvek, füzetek, táblázatok és számológép) használható. A feladatok azonos pontértékűek. A nehézségi gyorsulás értékét, ha a feladat szövegéből más nem következik, 10 m/s^2 nagyságúnak vehetjük!

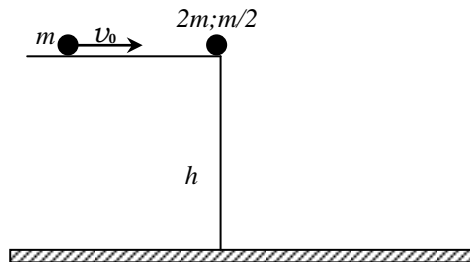
1. Andi a lakásukhoz közeli park kör alakú sétányán szokott kocogni, amely egy 50 m átmérőjű füves tisztást vesz körül. Egyik alkalommal magával viszi kiskutyáját is. Miközben egyenletesen kocogva egy perces köröket tesz meg, kutyája a fűvön egyenletesen futva egy ideig állandó távolságból követi úgy, hogy a sétánnyal koncentrikus, de fele akkora sugarú körpályán szalad, folyamatosan a gazdája felé. A kutya egyszer csak megunja a dolgot és eddigi sebességével hirtelen a kör középpontja felé kezd futni, majd tovább, egyenesen a sétányig, hogy utolérje gazdáját.

- a) Mekkora sebességgel fut a kutya?
- b) Utoléri-e Andit a sétányon?

Szkladányi András, Baja

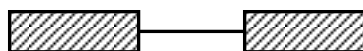
2. Két, kezdetben nyugalomban levő, $2m$ illetve $m/2$ tömegű testet ütköztetünk eltérő időpillanatokban, ugyanazon a helyen egy m tömegű, $v_0 = 9 \text{ m/s}$ sebességű testtel. Az ütközés a talajhoz képest $h = 20 \text{ m}$ magasságban történik, a rajzon látható pontban. A testek pontszerűek, mindkét ütközés után együtt mozognak (rugalmatlan ütközés) és vízszintes kezdősebességgel folytatják útjukat. A légellenállástól eltekintünk. Számítsuk ki:

- a) Mennyi idő alatt érnék földet a testek?
- b) Földet érés után mekkora távolságra lesznek egymástól?
- c) Mekkora sebességgel érnék földet?

Ábrám László, Budapest

3. Az ábrán látható fahasábokat vékony, nyújthatatlan fonállal kötöttük össze. Tömegük azonos, de felületi minőségük különböző. Ha a rendszert balra, majd jobbra indítjuk el v_0 kezdősebességgel, akkor az aktuálisan első test 40 cm, illetve 50 cm út megtétele után áll meg. Mekkora utat tesz meg az éppen hátul lévő test az egyes mozgások során? (Az indításnál a fonál mindig feszes. A testek nem ütköznek.)

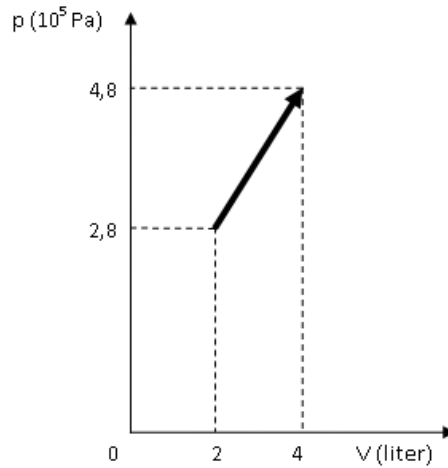

Beregszászi Zoltán, Budapest

4. A grafikon állandó mennyiségű oxigén gáz állapotváltozását ábrázolja. A kezdeti hőmérséklet számértéke a Celsius-skálán éppen egytizede annak, mint amit az abszolút hőmérsékleti skálán olvashatunk le.

a) Mekkora a gáz tömege?

b) Mekkora a végállapotban a hőmérséklete?

Mező Tamás, Szeged

5. Két, azonos méretű tartály közül az egyikben 100 kPa nyomású és 300 K hőmérsékletű neon, a másikban 200 kPa nyomású és 400 K hőmérsékletű nitrogéngáz van.

a) Adjuk meg a két tartályban lévő részecskék számának arányát!

b) Adjuk meg a két tartályban lévő gáz tömegének arányát!

c) Mekkora a két gáz belső energiájának aránya?

Simon Péter, Pécs